

Digitales Brandenburg

hosted by **Universitätsbibliothek Potsdam**

Sifre Ḳodesh

‘im targumim u-ve’urim mi-meḥabrim shonim

Mishle

Landau, Moses I. Landau, Moses I.

Prag, 594 [1833 oder 1834]

DI

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-9155

להשיב נפש עיפה וזמועה טובה אף היא שנה להסוכן יעקב ותחי רוח יעקב אביה' (ראשית מ"ה): (כו) מעין נרפס - עבור ברגלים: לדיק מט לפני רשע. כשהלדיק מט לפני הרשע וירא להוכיח על פניו דרכו שנאוי הדבר כמעין נרפס ומקור נשחת: (כו) אכול דבש. לאכול דבש יותר מדאי רמז הדבר לדורש במ"מ ובמ"ב לגלות לרבים ועמי הארץ מלגלגים על הדבר ושואלים מה למעלה מה למטה: וחקר כבודם כבוד. והיכן החקר ראוי להיות בדברי חכמים אשר כבודם כבוד בגזירותם יש לשאול מה טעם גזרו כך ולמה סייגו בכל גזירה וגזירה:

- (כו) מעין נרפס ומקור משהת צדיק מט לפני רשע:
- (כז) אכל דבש הרבות לא טוב וחקר כבודם כבוד:
- (כח) עיר פרוצה אין חומה איש אשר ואין מעצר לרוחו:

כו

- (א) בשלג בקיץ וכמטר בקציר כן לא נאווה לכסיל כבוד:
- (ב) בצפור לנוד כדרור לעוף כן קללת הנם לא תבוא:
- (ג) שוט לסוס מתג להמור ושבט לגו כסילים:
- (ד) אל תען כסיל כאולתו פן תשוה לו גם אתה:
- (ה) ענה כסיל כאולתו פן יהיה חכם בעיניו:
- (ו) מקצה רגלים חמס שתה שלח דברים ביד כסיל:

כו (א) בשלג בקיץ. נשעה שוטחין התאים בחמה ליבשן ולעשות קליעו' בדאמר הלחם והקיץ לאכול הנערים (שמאל ב' ט"ו): (ב) ככפור לנוד. שהוא נד וכדרור שהוא חוזר לקנו כן קללת חנם לא תבוא אלא למי שהוליאה בפיו. דרור הוא עוף הנקרא רינדל"ע צלע"ז ונקרא דרור שדרה צבי' כנשדה: (ג) שוט לסוס. הוא עשוי ואף שבע נכון לגו כסילים ייסורין מוכנים לרשע: (ד) אל תען כסיל. בדברי ריב ומלה כן תשוה לו: (ה) ענה כסיל. הבא להסיתך לע"ז הודע לו אולתו: פן יהיה חכם בעיניו. וטעם שני פסוקים אלו מפורש בתוכם אל תען בדבר שתשוה לו אם תענהו ענה כסיל בדבר שאם לא תענהו יהיה חכם בעיניו: (ו) מקצה רגלי' חמס שתה. מי שולח דברים ביד כסיל הוא מקצה רגלי שלוחים הרבה לחוזר ולשלוח לתקן מה שעות הראשון אשר שלחו בתחילה ושמה חמס שחזירו זועף עליו על שליחות כסיל:

דליו

לו קרי

להסיתך לע"ז הודע לו אולתו: פן יהיה חכם בעיניו. וטעם שני פסוקים אלו מפורש בתוכם אל תען בדבר שתשוה לו אם תענהו ענה כסיל בדבר שאם לא תענהו יהיה חכם בעיניו: (ו) מקצה רגלי' חמס שתה. מי שולח דברים ביד כסיל הוא מקצה רגלי שלוחים הרבה לחוזר ולשלוח לתקן מה שעות הראשון אשר שלחו בתחילה ושמה חמס שחזירו זועף עליו על שליחות כסיל:

ב א ו ר

(כו) מעין נרפס, הלכתי בתרגומי בעיקר הכוונה בעקבות הכשדי, שהעתיק היך דסכר אינש מעינא, ומבועא מחבלוגו', והיה שעורו, מעין שיעשהו איש נרפס וכן מקור שיעשה משחת, כן הלדיק

- (כ) גלייך יענעם, דער אייגען ברונגען טריבט, איינע קוועל-
לע פֿערדירבט,
איזט דער פֿראַממע, דער זיך פֿאַר איינעם גאַטטלאָ-
זען שמיגעט.
- (כז) איבערמעסיגער גענום דעם האַניגם איזט שעדליך,
איממער שטרעבען נאָך עהרע ברינגט אונעהרע.
- (כח) וויא איינע אָפֿפֿענע שטאַרט אָהנע מויערן,
זאָ איזט דער מאַן, דער זיינע געפֿיהלע ניכט בעצעה-
מען קאַן.

כ ו

- (א) וויא שנעע אים זאָממער, וויא רענען צור ערנדטע צייט,
זאָ אונערשפּריעסליך איזט עהרענבעצייגונג דעם טהאַרען.
- (ב) וויא דער אונשטעטע צוגפֿאַגעל, וויא דיא פֿלאַטטערנ-
דע שוואַלבע,
זאָ קעהרט אונפֿערדיענטער פֿלוך (צום פֿלוכענדען) צוריק.
- (ג) פֿיר דאָן ראָס איזט דיא פּייטשע, פֿיר דען עועל דער
שטאַפֿעל,
דיא רוטהע פֿיר דען ריקקען דער טהאַרען.
- (ד) צוואַר זאָללעסט דוא דעם נאַררען ניכט נאָך זיינער
נאַררהייט אַנטוואַרטען,
דאָ דוא איהם דאָרויך גלייך ווירדעסט;
- (ה) דעננאָך ווידערלעגע איהן צו-ווילען נאָך זיינער נאַררהייט,
ווייל ער זיך זאָנסט ווייזע דינקען מעכטע.
- (ו) מאַן ערמיעדעט דיא פֿיסע, אונד פֿערשלוקט ערגערנים,
ווען מאַן דורך נאַררען אויפֿטרעגע בעזאַרגט.

הלדיק שיכנע את עלמו
לפני רשע, כי צזה ישחית
מקורמים חיים הוד תפאר'
האנושי (דיוז מענטליכע
ווירדע). (כז) וחקר
כבודם, נתקשו כל המפרשי'
בפירוש הפסוק הזה, עיין
בדבריהם, ולי נראה שזמלת
לא, במאמר הראשון, עומד
במקום שנים, וכן הוא דעת
הכשדי, וגם דעת הרלב"ג
נוטה לזה, אך שהכשדי פי'
באופן אחר, אשר לא ידעתי
לכוונתו עם המקרא שלפנינו,
(ע"ש), ושעור הפסוק לא
כבוד, ולא כבוד הוא
השלילה המחייבת (פאָזיטיו-
פע פֿערנייכונג) שיבא בל"א
בהנדה (אזכ), עיין בבאור
על התורה על בל"א אל
(דברים ל"ב כ'); והכוונה,
כאשר חס יתאזה אדם כל
היום לאכול דבש, לסוף חס
ימלא תשוקתו יהי לו מתוק
למר, כן חס יחקור ויירדוף
האיש אחר הכבוד, לא
לכד שהוא בורח ממנו, אבל
גם יומר כבודו בקלון,
והמ"ס של כבודם, או שהיא
נוספת, או כדעת הרא"א
שעיניו כבודם של בני אדם.

כ ו (א) כשלג בקיץ,
שעור הכתוב כאשר
לא נאזה, כלומר לא יועיל
גלייך
(ואדרבא יזיק) שלג בקיץ ומטר בקיץ, כן הכבוד לכסיל. (ב) כצפור לנוד, תרגמתי כדעת רש"י
ורלב"ג על פי הקרי לו בוי"ו, והכוונה, כעופות הנוסעים (לוגפֿעגען) אל קים יאזבו, כן קללת חנס
תשוב למקלל. ודברי הרא"א לא זכיתי להבין כי הוא אמר וז"ל: כן קללת חנס לא תתקיים באיש
המקולל ולא תבוא, וכך הוא תרגם הכתוב לפי דעת הראב"ע אשר אמר, וטעם שזכות בעופות
והבהמות אשר פירשו הראשונים הם כחלומות בלי פתרון עכ"ל ע"ש, והנה נראה כי החכם הנ"ל הבין
מדברי הראב"ע שרצה להתנגד להאומרים כי הכוונה על העופות הנוסעי', ופירש לפי הכתיב, לא
תבוא, על המקולל, והנה מלבד שלדבריו יקשה מה ענין להבהמות שזכר הרב? מלבד זה הלא
הראב"ע בעצמו כתב בסוף דבריו, כן אהרה קללת חנס לו למקלל תבוא, ואמר עוד וכתוב לא
באל"ף, להודיע, כי למקלל תבוא, ולאשר יקולל לא תבוא, הרי שהרכיב הכתיב והקרי יחד כדעת
חז"ל בפסוק אשר לוא חומה (ויקרא כ"ה ל') וכבר זכרנו זה. (ד ה) אל הען כסיל, על דרך
התנאי כלומר מן הראוי הוא שלא תען כלל לכסיל כן תשובה וכו' אולם בכל זאת מן ההכרח כי לפעמי'
תענהו כן יהי וגו' כן נראה לי. (ו) מקצה רגלים, תרגמתי מענין קלתי בחיי (בראשי' כ"ז מ"ו)
ויקן מואב (במדבר כ"ב ג') כי גם לדעת יתר המפרשים הוא נרדף עם קלן אך שהם פירשו מענין
כריחה, והכוונה, כי האולח כסיל כאלו יקון ברגליו, כי יטריח' ללכת כמה פעמים לתקן את אשר
יגת השליח. חמס שוהה, תרגמתי ע"פ חמס הרא"א.

(ו) דליו שוקים מפסח. גבהו כמו (ישעי' ל"ח) דלו עיני. השוקים של כל אדם נראין לפסח גבוהי' ממנו ודב' זה משל בפני כסיל האומ' ארזו על לימוד החכמה איך אנו באי' ללמוד החכמה נפלאה וגבוהה היא ממנו המשל אומר דליו שוקים מפסח: (ח) במרגמה. סורנדול"ח בלע"ז שאבן שזורין בו לא להתקיים היא שם שעומד להורק כך הנותן לכסיל כבוד אינו של קיימא. ורו"ל דרשו על המלמד תור' לתלמיד שאינו הגון שהוא כזורק אבן למרקוליס: (ט) חוח עלה ביד שבור. כחוח שהוא נדבק ביד שבור כן המשל האמור למטה נדבק בפני הכסיל להיו' לה לחוח ולקוקן מכאיב ומהו המשל: (י) רב מחולל כל. הקב"ה ברא את הכל ודן את הכל ככסיל כחכם אין אנו לריבין לשו' חכמה ושוכר כסיל לא כב"ו שלא ישכור אלא פועלים נקייאים ולא ישבו' אלא העוסקי' במלאכה אבל הקב"ה מחולל על ושוכ' הכסילי' ושוכר עובדי דרכי' הבטלני' מכל מלאכה. ומ"א ושוכר כסיל מל' ויסכרו מעיינות תהום (ראשית ח') ולשון עושי שבר (ישעיה י"ט) הקב"ה שוכר מוזל הכסיל משמש בימות החמה מתשרי ואילך ומאז הוא שוכר וסוגר כל עובדי הים מלילך בו עד הפסח. ובדברי ר' משה ראיתי רב מחולל כל עשיר יש לו פעולות הרבה ואם שוכר כסיל במלאכתו הנה הוא כשוכר כל עובדי דרך שרואין בקלקול המלאכה להורות איך יתקן ואיך יש לו לפעול ודבר רק הוא

- (ז) דליו שוקים מפסח ומשל בפני כסילים:
- (ח) כצ'רור אבן במ'רגמה בן-נוחן לכסיל כבוד:
- (ט) חוח עלה ביד-שכור ומשל בפני כסילים:
- (י) רב מחולל-כל ושכר כסיל ושכר עבדים:
- (יא) ככלב שב על-קאו כסיל שונה באורתו:
- (יב) ראית איש חכם בעיניו תקוה לכסיל ממנו:
- (יג) אמר עצל שחל בדרך ארי בין הרחבות:
- (יד) הדלת תסוב על-צירה ועצל על-מפתו:
- (טו) טמן עצל ידו בצלחת נלאה להשיבה אל-פיו:
- (טז) חכם עצל בעיניו משיב'עה משיבי טעם:
- (יז) מחזיק באזני-כלב עבר מתעבר על-ריב לא-לו:

כמתלהלה

ואינו ענין כאן: (טו) בללחת. ביורה חמה נותן ידו מפני הקור: (טז) משיבי טעם. חכמים: (יז) מחזיק באזני כלב. העובר להתעבר על ריב לא לו הרי כאומו באזני כלב הגור' שישכנו על חנם: כמתלהלה

- (י) גלייך דעם לופטשפרונגע איינעם לאהמען, איזט איין גלייכניס אים מונדע דעם נאָררען.
- (ה) איינעם טהאָרען עהרע בעצייגען, הייסט איינען דיאמאנט אין קיעזעלשטיינע איינפאַסען.
- (ט) וויא דער דאָרנשטרויך, ערגריפֿען פֿאָן דער האַנד דעם טרונקענען, זאָ דאָ גלייכניס אים מונדע דער טהאָרען.
- (י) דער פעכעל ענטוויירדיגעט אַללעם, ער בעלאָהנט טהאָרען אונד בעלאָהנט לאַנדשטרייכער.
- (יא) וויא דער הונד צו זיינעם אויסווארפֿע צוריקקעהרט, זאָ וויעדערהאַלט דער טהאָר זיינע טהאָרהייט.
- (יב) זיעהסט דוא איינען מענשען, דער זיך ווייזע דינקט, וויאָהרליך דער נאָרר בערעכטיגט צו בעססערן ער-וואַרטונגען, אַלס ער.
- (יג) דער פֿוילע שפּריכט: „אויף דער שטראַססע דראָהט איין לעאָפּאַרד, אין דען גאַסען לויערט איין לעווע“.
- (יד) שאָן בעוועגט זיך דיא טהיר אום דיא אָנגעל, אונד נאָך ליעגט דער פֿוילע אים בעטטע.
- (טו) האַט דער פֿוילע דיא האַנד אין דען שאַאס געלעגט, ברינגט ער זיא זעלכסט נאָך זיינעם מונדע ניכט.
- (טז) דער פֿוילע דינקט זיך ווייזער אַלס זיעבען גרונדגעלעהרטע.
- (יז) ווער אים פֿאַראיבערגעהן זיך אין פֿרעמדע הענדעל מישט, גלייכט דעם, דער איינען הונד אַן דען אָהרען גרייפֿט.

וויא

(ז) דליו שקים, תרגמתי כדעת רוב המפרשים, ולי נראה לפרש, כי דליו הוא כדעת הראב"ע כמו דלו, והיו"ל נוסף, וענינו גבוה, ומ"ס של מפסח במקו' ב"ת, וכוונת הפסוק, כי המשל בפי כסילים, אשר כל ידעו להעריך הדלתות והמאמרים כפי נעימת המליצה, הוא דומה לשוקי איש הכולע על ירכו, והאיך האזת גבוה' והשנית נמוכ', ואין שווי וערך ביניה', וחולי גם כל"ע היו נקראים נתזי השיר רגלים, וזנה יהיה המשל דומה מאוד לנמשל, ולפ"ז יתורגם: (וויא דוא חונק לייכען טענקעל חיינעם לטהען, זאָ חוין געדריכט חוין חונדע דער טהאָרען).

(ח) כצורר אבן, העתקת הפסוק הסתום הזה ובאורו שאול הוא אתי מאת ידידי מהר"ם לנדא נ"י. ולדעתי כוון הסכ' הזה בפירושו יחר אל מטרת האמת מכל אשר היו לפניו, ורוח המלץ מרחפת על לשונו, וכה אמר: הנה נודע, כי השרש לרר וקשר נרדפי' המה בעברי,

וכאשר נאמר קשר גם על הכריכה אשר יכסה דבר מכללך (חיינבינדען) וגם על אשר יסבנו דבר מה (חווינבינדען) כמו קשרם על גרגרותיך (לעיל ג' ג'), כן הוא בשרש לרר; וא"כ יולדק היטיב על המשכנות (חיינפֿאַסען), וזנה המשל והנמשל כשני תאומי זביה, כאשר יבין כל משכיל. במרגמה, היא קנולות אבני ניר, ושרשה רגם שענינו השלכה וזריקה. (ט) חוח עלה, ידוע כי היה מנהגם בימים קדמונים להשים על ראשם במשתה רעים עטרו' מן פרחים וזשונים, ועל זה מיוסד המשל הזה, ואמר כמו שהשכור ילקט חוחים תחת שזשנים להתעטר בהם כי לא ידע להבחין, כן הנסיל יבחר בשירים פחותי הערך מלד מליכחם ומזיקים מפאת תכונתם, והם דומים לשירים נכבדים כחוחים לזשונים. ולדעת יתר המפרשים, הכוונה, כמו שהחוח מסוכן ביר שכור, כי לא ידע להזהר בו, כן המשל בפי כסילים, אשר לא ידעו לשמור לשונם, ויזיקו בשוד פיהם את זולתם, ותרגומי סובל גם הפירוש הזה. (י) רב, ענינו כמשמעו המון העם. מהולל, מענין חללת לארץ נורו (תהלים פ"ט מ'), כלומר שיעשה אותן חולין, וכוונת הכתוב, כי הפחותים יחללו כל דבר קודש ויבדו אך את הנסילים והעוברים, והמה אשר ישוטטו בארץ למנוח מחייתם בדברים המזיקים לכלל הקבוץ. (יב) ראיח, אם ראיח איש חכם בעיניו, הנה תקוה מן הנסיל יותר ממנו, כי הנסיל יקח לקח, אולם החכם בעיניו לא ישמע לקול מוכחים. (יד) הדלח חסיב, תרגמתי כדעת הראב"ע שכבר תסוב הדלת על לירה מן הנכנסים והיוצאים בנית ועוד העלל מושכב על מטתו. (טו) מנאור לעיל (י"ט כ"ד). (טז) משיביר טעם, כתרגום הכשדי יהני טעמא שידע' לתת סבה לכל דבר, בענין מאי טעמא בדחז"ל או שהוא מענין וחיך אוכל יטיגס (געטאחק) שידעיים לתת לדבריה' טעם ערב, ושנעה הוא אך דרך גזמא לבי הפשיט. (יז) עבר מתעבר, מתעבר ענינו קלף וחרון (כן מלך), והיה השלם הרא"א תמה על חכמי העמים אשר כל יסיתו לב למלכ הנגינה, מדוע לא ספחו מלת עבר לתלק הראשון? כלומר כלל

(יח) כמתלהלה. כמתניע לירות זיקים של אש כמו ובזיקות בערתם (שס כ') מל' זיקוקי דינור. ד"א זיקין פרוכזילא"ש מל' אבני קלע (זכרי' ט') וכן בגמרא זיקתא פסיק לן ויורה חילים ומות: (יט) כן איש רמה. מפתה ומסית את חבירו מרדכי חיים לדרכי מות כשחזירו מרגיש שהוא מתעה אומר מלחק אני: (כ) באפס עצים. כלומר שני דברים אלו זין כשם שבאפס עצים חכמה אש כך באין נרגן של ל"ה המסנסך בעלי ריב יתחוק מדון: (כא) פחם לנחלים ועלים לאש. פחם של אש עשוי להבעיר נחלים עמומו ועלי' עשויין להסיק אש ואיש מדון לחחר ריב: (כב) כמתלהמים. לשון מתלחמים ורו"ל פראו כמתלהמים כמת להם דברי המרגלים היו להם למית': חדרי בטן. היא מיתת הדרוקן: (כג) מלופה על חרש. כסיגי בסף המדובקו' על החרש שורפין אותו בו והוא מכהיק כלו כאלו הוא בסף ואין בו תועלת כן שפחים דולקים ולב רע הרודפים אתר הנריות להסיים בחלקות ומדברים א' נפה ואזד בלב ולב רע נראין כאוהבין והם אויבי': דולקים. כמו דלקת אחרי (ראשית ל"א): (כד) ינכר שונא. בדבור מתנכר השונא שלא יכירו שהוא שונא. ינכר דיסקוויים"ט: (כו) תכסה שונא-העוש' מעשיו במחשך ומכסה במשאון שהוא שואת חושך את הדבר הנאות

(יח) כמתלהלה הירה זקים
 הצים ומות:
 (יט) כן איש רמה את-רעהו
 ואמר הלא-משחק אני:
 (כ) באפס עצים תכבה-אש
 ובאין נרגן ישתק מדון:
 (כא) פחם לגחלים ועצים לאש
 ואיש מדונגים להרחר-ריב:
 (כב) דברי נרגן כמתלהמים
 והם ירדו חדרי-בטן:
 (כג) כסף סיגים מצפה על-הרש
 שפתיים דלקים ולב-רע:
 (כד) בשפתו ינכר שונא
 ובקרבו ישית מרמה:
 (כה) כי יחנן קולו אל-תאמן-בו
 כי שבע תועבות בקרבו:
 (כו) תכסה שונאה במשאון
 תגלה רעתו בקהל:
 (כז) כרה-שחת בה יפול
 וגולל אבן אליו תשוב:
 (כח) לשון-שקר ישנא דכיו
 ופה חרק יעשה מדהה:

אל מדינים קרי. בשפתו קרי.

להקב"ה סוף שהקב"ה מגלה רעתו בקהל שיכירו בו שהוא רשע: (כו) כורה שחת. כגון בלעם שהשיח עלה לבלק על ישראל והפיל מהם כ"ד אלף ובא למדין לתבוע שברו ונהרגו ביד ישראל: וגולל. כלומר סומו של המעמיד מכשול שיכשול בו. וגולל אבן מגללו ממקו' למקו' שיכשלו בו ב"א. ואגדה פותרו באבימלך שהרג ע' אחיו על אבן אחת וסוף מת באבן שנא' (זופטים ט') ותשלך אשה אחת פלח רבב ותרץ גלגלתו וגו': (כח) ישנא דכיו. מי שמקבל ל"ה שונא את הנדכאי' תחתיו שכן על ל"ה רדף שאול לדוד והרג נוב: ופה חלק. פה של חלקלקות: יעשה מדהה. עושה דימוי שדושה את מקבלו מעל הקב"ה

(יח) וזא איינער דער צום צייטפֿערטרייב מיט פֿלאַממען
אונד טעדליכעם געשאַמע אום זיך ווירפֿט,
(יט) זאָ דער, וועלכער זיינען נעכסטען הינטערגעהט,
אונד שפּריכט: „איך שערצע יאָ נור.“
(כ) וואָ האַלץ מאַנגעלט, ערלישט דיא גלוטה,
וואָ קיין אָהרענבלעזער איזט, פֿערשטוממט דער צאָנק.
(כא) וויא קאָהלען צור גלוטה, וויא האַלץ צור פֿלאַממע,
זאָ דער צאָנקזיכטיגע צום שטרייט אַנפֿאַכען.
(כב) דיא וואָרטע דעם צאָנקשטיפֿטערס, זינד וויא לעק-
קערביססען;
דיא דרינגען אַבער אינו אינגערע דעם קערפּערס.
(כג) וויא איין אירדענעם געשירר מיט זילבערשויס איבער-
צאָגען,
זאָ זינד ליפּפען פֿאַלל הייכלערישער גלוטה, מיט בע-
זעם הערצען.
(כד) מיט דעם מונדע פֿערשטעללט זיך דער פֿיינד,
אונד אים הערצען הענט ער טרוג.
(כה) מאַג זיין טאָן נאָך זאָ ליעברייך זיין, טרויע איהם ניכט,
זיעבענפֿאַכע טיקקע איזט אין זיינעם הערצען.
(כו) זיין האַם פֿערברוגט זיך אים וואָרטשוואַלל,
איזט אויך זיינע באַזוהיט שאַן אַללבעקאָנגט.
(כז) ווער איינע גרוכע גרעכט, פֿעללט זעלבסט היניין,
דער שטיין ראַללט אויף דען צוריק, דער איהן געוועלצט.
(כח) פֿאַלשע צונגע האַססע מאַן אַלס איינען אונטערדריקקער,
דען, גלאַטטער מונד ברינגט פֿערדערבען.

ריק

כלב עבר, ולדעת יוסה עשו,
כי עבר ומתעבר הוא מאמר
הלכה על דרך לשון נופל על
לשון (וואָרטספּיעל), וזה
יושפת אס נחבר עבר
למאמר הראשון, ויהי אך
תאר לכלב, כאש' יבין כל בעל
לשון. (יח יט) כמתחלה,
תרגמתי ע"פ השל' הרא"א
וכפי' בשם הגאון רב סעדיה
שהביא ר"ש בן מלך, שענינו
לאות, כמוותלה ארץ מזרי'
(בראשית מ"ו י"ג) כאדם
הנלחא ומראה עצמו כאלו
לא ידע מה לעשות,
כי אז יתנגד היטיב,
מתחלה למשחק אפי'
בפסוק שאחריו, מה שאין
בן לדעת יתר המפרשים
שפירשו כמש"ת גע. חצים
ורוח, תרגמתי ע"פ הנשדי
שהצטיק גירי שנינו דמותא
כאלו נאמר חזי מות.
(כ) ובאין בגו', תרגמתי
(אָהרענבלעזער) (עין ספר
המלים להחכם געזעניוס),
לפי שהוא דומה למשל, כי
הורגן ברוח פיו יריח אש
המזל-קת. (כא) לאחר
ריב, כלומר להדליק הריב
(ר"ש בן מלך) והוא כענין
ובדלקת ובחרחר (דברי' כ"ח
פ"ב), והפסוק הזה הוא

היפך הראשון (הראב"ע). (כב) כנר פירשתי לעיל (י"ח ח'). (כג) כסף סיגים, הכוונה נדעת
הרלב"ג, כי האיש אשר שפתיו דולקות מאהבה ואהבה, כי ידבר שלום את רעהו, ובקרבו ישים
מרמה, הוא דומה לכסף סיגים, והוא הפסול' של כסף המכופה על חרש, שמרחוק נראה כדבר
הנבחר ובאמת הוא פחות הערך מאוד, ויען כי בא דולקים בזכר ושפה חמיד כל"ג, לכן יראה לי
לפרש, כי רע הוא מענין כוחל רעוע דחז"ל, שענינו קיר נטוי שאינו עומד בחוקה, ודולקים,
הכוונה אנשי דולקים, ושעורו שפתי אנשי דולקים, והמה האנשים אשר עד מהרה יחס לבנם
מהתפעלות מה, וכרנע תכנה אש הרגשתם, ויתורגם (זאָ זינד וואָרטפֿיהלענדע מיט איינעק
טוואַנקענדעק קוואַקטער). והנזמר יבחר. (כח) כי יחנו, ידבר דברי חן ורלווי. (כו) חכמה
שנאה, כמו תחכמה, (ר"ש בן מלך), ולדעתיו וי' של רעתו עומד במקום שנים, וכוונת הכתוב שנאחו
תחכמה במשאון, כלומר בדברי' רבים ונעימיו' (כדעת רא"א) אף אס כבר נגלה רעתו לעין כל,
ואמר תגלה בעתיד, כי שעורו אף לעת אס תגלה וגו', עוד תחכמה וגו'; ולדעת החכם געזעניוס
בספר המלים שלו, יהי' משאון כמו מרמה ובזב (בעטרוג, טייטונג) וגם זה יתכן לפי דרכי. (כח) לישון
שקר, יען כי מלת לשון על רוב נקבה, וישנא זכר, לכן תרגמתי כי ישנא עולה ויורד, (וגם הראב"ע
אמר ישנא דבוק פנים ואחור, אך שהוא פירש לפי דרכו ישנא פה חלק), ושעורו, האיש אשר ישנא
לשון שקר, הוא ישנא דביו, כלומר הדבר אשר ידבא אותו, כי פה חלק יעשה מדחה, כלומר יסבב
השחתה, ובמלת דביו בא הוי"ד תמורת האל"ף, והוי"ו לכנוי יחיד, והראוי דכאו, ולדעת בן מלך
הוי"ו תמורת האל"ף עיין רד"ק שרש דכא, ונראה שהם קראו דכו כלל יו"ד.

אל

הה
מו
לך
תו
רג
ה